Makars förmögenhetsförhållanden

Frankrike

1 Finns det ett lagstadgat system för makars förmögenhetsförhållanden i denna medlemsstat? Vad föreskriver det?

En ordning för makars förmögenhetsförhållanden utgörs av lagbestämmelser som reglerar förmögenhetsförhållandet mellan makar och med tredje man. I dessa fastställs vilka regler som gäller för makar i fråga om befogenheter och äganderätt till tillgångar under eller vid upplösning av förhållandet, antingen genom dödsfall eller genom äktenskapsskillnad.

Om makarna inte har skrivit ett äktenskapsförord omfattas de av den lagstadgade samäganderätt (*communauté réduite aux acquêts*) som anges i artikel 1401 ff. i civillagen (*Code civil*).

I denna skiljer man mellan tre grupper av tillgångar: varje makes enskilda tillgångar och makarnas gemensamma tillgångar.

Alla tillgångar som makarna ägde innan äktenskapet och de tillgångar som förvärvats under äktenskapet genom arv, gåva eller testamentsgåva (artikel 1405 i civillagen) förblir enskild egendom. Vissa personliga tillgångar som kläder, ersättning för personskada eller ideell skada osv., såsom dessa definieras i artikel 1404 i civillagen, förblir också enskild egendom. Tillgångar som förvärvats av slump eller i utbyte mot enskild egendom utgör också enskilda tillgångar (artiklarna 1406 och 1407 i civillagen).

Gemensam egendom består däremot av tillgångar som makarna förvärvat tillsammans eller var för sig under äktenskapet, inklusive makarnas intäkter och löner. Artikel 1402 i civillagen innehåller även en presumtion om gemensam egendom, vilket innebär att varje tillgång som det inte är styrkt är enskild ska klassificeras som gemensam egendom enligt samäganderätten (giftorättsgods).

I princip har varje make rätt att förvalta eller avyttra den gemensamma egendomen på egen hand (artikel 1421 i civillagen). Båda parters samtycke krävs dock för viktiga åtgärder som avyttring utan vederlag, överlåtande och fastställande av sakrätter i fast egendom, goodwill, aktier som inte är handlingsbara osv. (artiklarna 1422 och 1424 i civillagen).

2 På vilka sätt kan makar ordna sina förmögenhetsförhållanden? Vilka är de formella kraven i detta fall?

Grundregeln är att äktenskapsförord i princip inte omfattas av några begränsningar. I artikel 1387 i civillagen föreskrivs att ”lagen reglerar endast makars förmögenhets förhållanden i avsaknad av särskilt avtal som makarna kan ingå på det sätt de finner lämpligt, förutsatt att det inte bryter mot den allmänna moralen eller följande bestämmelser”.

Makarna har rätt att själva besluta om sina förmögenhetsförhållanden, förutsatt att detta är förenligt med den obligatoriska primära egendomsordning som anges i artikel 212 ff. i civillagen.

I civillagen beskrivs flera olika typer av avtalsmässiga egendomsordningar: gemensamma tillgångar enligt avtal (såsom det system med fullständig gemensam egendom som anges i artikel 1526 i civillagen), enskild egendom (artikel 1536 ff. i civillagen), eller del i giftorättsgods (artikel 1569 ff. i civillagen).

För att ett äktenskapsförord ska vara giltigt måste det upprättas inför en notarie innan äktenskapet ingås (artiklarna 1394 och 1395 i civillagen). Det kan ändras genom en motsvarande notariehandling, i enlighet med villkoren i artikel 1397 i civillagen. Efter ikraftträdandet av lag nr 2019-222 av den 23 mars 2019 om programmet för 2018–2022 och reformen av rättssystemet *(loi no 2019-222 du 23 mars 2019 de programmation 2018–2022 et de réforme pour la justice*) kan makarna ändra sina förmögenhetsförhållanden utan att vänta i två år och någon rättslig berkäftelse krävs i princip inte längre (såvida borgenärer och vuxna barn inte har några invändningar).

3 Finns det begränsningar för hur makar kan ordna sina förmögenhetsförhållanden?

Principen om att det står makar fritt att ordna sina förmögenhetsförhållanden begränsas av de obligatoriska villkoren i den primära egendomsordningen, som är tillämpliga på alla förmögenhetsförhållanden utan undantag.

Dessa anges i artikel 212 ff. i civillagen. De omfattar i synnerhet bestämmelser om skydd av det gemensamma hemmet (artikel 215 tredje stycket), bestämmelserna om bidrag till hushållskostnaderna (artikel 214) och solidariskt ansvar för hushållets skulder (artikel 220).

4 Vad är de rättsliga följderna av äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap?

I händelse av äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap upplöses och avslutas makarnas förmögenhetsförhållanden.

Avslutandet av makarnas förmögenhetsförhållanden är en process som genomförs inför en notarie. Inom ramen för denna process fastställs och görs en bedömning av vardera makens tillgångar och skulder.

Om det inte ska göras någon uppdelning av fast egendom är användningen av en notarie dock inte obligatorisk.

Orsakerna till upplösning av gemensam egendom anges i artikel 1441 i civillagen: det kan röra sig om att en av makarna har avlidit, att en av makarna antas vara avliden, äktenskapsskillnad, hemskillnad, bodelning eller en ändring i makarnas förmögenhets förhållanden.

Vid äktenskapsskillnad i samförstånd upplöses äktenskapet den dag det avtal om äktenskapsskillnad som ingåtts av parterna och undertecknats av advokater blir verkställbart. Vid dom om äktenskapsskillnad får äktenskapsskillnaden verkan den dag domen om äktenskapsskillnad vinner laga kraft.

5 Vilka är följderna för makars förmögenhetsförhållanden om en av dem avlider?

Om en av makarna avlider upplöses makarnas förmögenhetsförhållanden. Förmögenhets förhållandena upplöses på dödsdagen. Detta gäller både förmögenhetsförhållandena mellan makarna och med tredje man. För makar som omfattas av den lagstadgade samäganderätten anges det i artikel 1441 i civillagen att förmögenhetsförhållandena upplöses om en av makarna avlider.

Således krävs en dubbel avveckling när en gift person avlider. Först ska makarnas förmögenhetsförhållanden avvecklas och sedan ska arvet avvecklas.

Om den efterlevande maken hade sin huvudsakliga bostad i en egendom som ägdes av båda parterna eller som helt hör till boet har de enligt artikel 763 i civillagen gratis nyttjanderätt till bostaden i ett år. Detta är en följd av äktenskapet.

6 Vilken myndighet har behörighet att besluta i mål om makars förmögenhetsförhållanden?

Familjedomstolen (*juge aux affaires familiales, JAF*) är behörig i frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden (lag 2009-506 av den 12 maj 2009 om förenkling av lag (*loi n° -506 du 12 mai 2009 sur la simplification du droit*), dekret nr 2009-1591 av den 17 december 2009 om förfarandet inför familjedomstolen beträffande makars förmögenhetsförhållanden och gemensamt ägande (*décret n° 2009-1591 du 17 décembre 2009 relatif à la procédure devant le juge aux affaires familiales en matière de régimes matrimoniaux et d'indivisions*), cirkulär CIV/10/10 av den 16 juni 2010 om familjedomstolens befogenheter vid avveckling (*circulaire CIV/10/10 du 16 juin 2010 sur les compétences du juge aux affaires familiales en matière de liquidation*)).

Vid äktenskapsskillnad efter gemensam ansökan, som inte inbegriper domstolarna, är avtalet mellan parterna i form av en privat handling som undertecknats av advokater. Original handlingen registreras hos en notarie (artikel 229-1 i civillagen). Vid äktenskapsskillnad efter gemensam ansökan ska makarnas förmögenhetsförhållanden avvecklas vid tidpunkten för äktenskapsskillnaden. Avtalet måste innehålla en förklaring om hur makarnas egendom ska delas upp. Förklaringen ska registreras hos en notarie när avvecklingen rör egendom som måste registreras i fastighetsregistret (särskilt fast egendom) (artikel 229-3 i civillagen). Två advokater och en notarie deltar således i processen.
Huvudregeln är att en notarie måste användas för att avveckla makars förmögenhets förhållanden när avvecklingen rör åtminstone en egendom som måste registreras i fastighetsregistret.
Endast tvistemål och mål där parterna inte är överens avgörs i domstol.

7 Vilka är verkningarna av makarnas förmögenhetsförhållanden på ett rättsligt förhållande mellan en make och tredje man.

Enligt artikel 220 i civillagen reglerar en grundläggande bestämmelse som är tillämplig oavsett hur makarna har ordnat sina förmögenhetsförhållanden förhållandena mellan makarna och tredje man. I denna artikel fastställs principen om solidariskt ansvar för hushållets skulder: ”Varje make ska ha befogenhet att själv ingå avtal om hushållstjänster eller barns utbildning. En make är solidariskt ansvarig för eventuella skulder som den andra maken ådragit sig. Det solidariska ansvaret för skulder gäller emellertid inte utgifter som uppenbart är alltför höga i förhållande till hushållets livsstil, transaktionens användbarhet eller brist på användbarhet eller avtalsslutande tredje mans agerande i god eller ond tro. Ansvaret gäller inte heller om en skuld avseende lån eller leasing inte uppkom med båda parters samtycke, om inte dessa avser små belopp som är nödvändiga för vardagsbehoven och den totala summan av dessa belopp, vid flera lån, inte är uppenbart överdriven i förhållande till hushållets livsstil.
Enligt den lagstadgade samäganderätten får borgenärer i princip yrka på betalning av skulder som paret är gemensamt ansvarsskyldiga för, i enlighet med artikel 1413 i civillagen.
En makes intäkter och lön får dock endast utmätas av den andra makens borgenärer om skulden avser hushållstjänster eller barns utbildning, i enlighet med artikel 220 i civillagen (artikel 1414 i civillagen).
Egendomen räknas inte heller som gemensam om en av makarna ställer ut en säkerhet eller tar ut ett lån på egen hand. Utan uttryckligt godkännande från den andra maken omfattas i så fall endast den avtalsslutande makens enskilda tillgångar och inkomster (artikel 1415 i civillagen).

8 En kort beskrivning av förfarandet för uppdelning, däribland delning, fördelning och avveckling av makarnas egendom i denna medlemsstat.

För att avveckla makars egendom måste de olika grupperna av tillgångar (enskild och gemensam egendom, betalningar som förfallit till betalning och skulder mellan makar, tillgångar och skulder) identifieras. Om det finns grupper av tillgångar som ska delas upp delas dessa sedan upp vid fördelningen av egendom och tillgångar mellan makarna (bodelning).
Vid samäganderätt är principen att makarna äger hälften av tillgångarna var. Parterna kan emellertid i ett äktenskapsförord ha avtalat att en annan, mer ojämlik fördelning ska genomföras.
Bodelningen kan göras i godo eller via domstol. Vid en uppgörelse i godo upprättar parterna att avtal om bodelning. För egendom som måste registreras i fastighetsregistret sker detta i form av en notariehandling. Bodelningen sker via domstolarna om parterna inte kan komma överens om avvecklingen eller fördelningen av egendomen. Domaren ska avgöra ansökningar om fortsatt gemensamt ägande eller prioriterad tilldelning (artikel 831 i civillagen).
Oavsett om bodelningen sker i godo eller efter ett domstolsavgörande avslutas förfarandet med att tillgångarna delas upp i lotter, utifrån en princip om rättvis delning grundat på lika värde. Varje berättigad person tilldelas således egendom till ett värde som motsvarar deras giftorättsgods. Om gruppen är sammansatt på ett sådant sätt att det är omöjligt att skapa lotter med lika värde kvittas denna ojämlikhet med hjälp av en betalning som väger upp ojämlikheten. Vissa tillgångar kan också med förtursrätt tilldelas en av de berättigade personernas andel.
Bodelningen har deklarativ verkan. Varje make anses med andra ord, genom en rättslig fiktion, alltid ha ägt den egendom som ingår i deras andel och aldrig ha ägt övrig egendom i bodelningen.

9 Vilket förfarande, vilka handlingar och vilken information krävs normalt för att registrera fast egendom?

Vid bodelning i godo av egendom som måste registreras i fastighetsregistret (med andra ord fast egendom) måste handlingen om avveckling och bodelningen alltid vara bestyrkt av notarie.
I artikel 710-1 i civillagen anges att ”för att en handling eller rättighet ska ge upphov till krav på registrering i fastighetsregistret måste den grundas på en notariebestyrkt handling som tagits emot av en notarie som är verksam i Frankrike, ett domstolsavgörande eller en officiell handling från en förvaltningsmyndighet”.
Makarna måste sedan först betala en avgift på 2,5 %, beräknad på de uppdelade tillgångarnas nettovärde, och därefter notariens arvode och utlägg.

Senaste uppdatering: 10/03/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.